C/2026/67

2026.1.30.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

Az európai értékek megerősítése a tagjelölt országokban a közszolgáltatási ágazat támogatása, valamint a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek megerősítése révén

(feltáró vélemény a dán elnökség felkérésére)

(C/2026/67)

Főelőadó: **Kristina AALTONEN**

Tanácsadó:	Lorenzo TAMBURRINI
Közgyűlési határozat:	2025.2.25.
Jogalap:	eljárási szabályzat 47. cikk (1) bekezdés
Felkérés:	az EU Tanácsa dán elnökségének levele: 2025.2.7.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2025.9.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2025.10.23.
Plenáris ülésszak száma:	600.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	211/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) hangsúlyozza, hogy a tagjelölt országokban és az uniós tagállamokban a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek döntő szerepet játszanak az EU bővítési folyamatában. Aktívan részt kell venniük annak a folyamatnak a támogatásában, amelynek során a tagjelölt országok átveszik az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) és az Európai Unió (EU) egyetemes alapvető értékeit: a demokráciát, az emberi jogokat, a munkavállalói jogokat és a jogállamiságot.

1.2. Az EGSZB az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz keretében és más releváns összefüggésben a következőket javasolja az Európai Bizottságnak:

— a tagjelölt országok szociális partnereit megfigyelőként hívja meg az uniós szintű szociális párbeszéd ágazatközi és ágazati struktúráiba, és finanszírozza a részvételüket. Ezáltal idejekorán megismerkednének az uniós gyakorlatokkal, és mindez elősegítené tanulásukat,

— az uniós programoknak és finanszírozási eszközöknek stratégiailag a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek erősítésére kell irányulniuk a tagjelölt országokban, a szociális és civil párbeszédet is ideértve,

— a kölcsönös cserék és kapacitásépítés segítése érdekében helyezze előtérbe, mozdítsa elő és finanszírozza az uniós tagállamok és a tagjelölt országok szociális partnerei és civil társadalmi szervezetei közötti partnerségeket és a társaktól való tanulásra irányuló kezdeményezéseket,

— használja fel az ifjúsági garanciát, a növekedési terveket és a reformprogramot a szociális párbeszéd megerősítésére,

— aktívan törekedjen szinergiákra más szereplőkkel, különösen a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel, hogy biztosítsa a koherenciát, elkerülje a párhuzamos erőfeszítéseket, és növelje a tagjelölt országokban a szociális párbeszédhez és a kapacitásépítéshez nyújtott uniós támogatás hatását.

1.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy

— el kell ismerni, hogy a munkáltatókat és a munkavállalókat képviselő szociális partnerek, különösen a közszférabeliek a közbizalom, a demokratikus intézmények és a hatékony szociális párbeszéd előmozdításának kulcsszereplői,

— a csatlakozási előkészületek részeként meg kell erősíteni és intézményesíteni kell a hatóságok és a civil társadalom közötti együttműködést,

— más uniós szerveknek és intézményeknek is követniük kellene az EGSZB bevált gyakorlatnak számító megközelítését, az EGSZB ugyanis az első olyan uniós szerv, amely alkalmazza a fokozatos csatlakozás elvét, és munkájába bevonja az uniós tagjelölt országokat a „bővítési ország tagjelöltjeinek” kinevezésével,

— ösztönözni kell a tagjelölt országokat arra, hogy a folyamat végrehajtásának, koordinációjának és nyomon követésének javítása érdekében bevonják a szociális partnereket és az érintett civil társadalmi szervezeteket a monitoringbizottságaikba, ügyelve arra, hogy rendszeresen értékeljék a reprezentativitást.

2. **Általános megjegyzések**

2.1. A csatlakozási folyamat a csatlakozási kritériumok (más néven koppenhágai kritériumok) mentén zajlik, és a közösségi vívmányokon alapul. A tagjelölt országoknak bizonyítaniuk kell, hogy olyan jogi keretekkel és stabil intézményekkel rendelkeznek, amelyek garantálják a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogokat és a kisebbségek védelmét.

2.2. Ezt az elvárást nemzetközi eszközök és normák is erősítik, többek között a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) alapvető egyezményei – az egyesülési szabadságról (87. sz.) ([1]), a kollektív tárgyaláshoz való jogról (98. sz.) ([2]) és a háromoldalú konzultációkról (144. sz.) ([3]) szóló egyezmények – is. Ezek az egyezmények megállapítják a szociális partnerek elismerésének és a strukturált párbeszéd biztosításának jelentőségét a nemzeti szakpolitikai folyamatokban.

2.3. Az EU bővítése nem csupán politikai és intézményi, hanem alapvetően értékalapú folyamat. A tagjelölt országoknak igazodniuk kell az ENSZ és az EU egyetemes alapvető értékeihez és elveihez. Ennek az igazodásnak túl kell mutatnia a hivatalos jogszabályokon, és ki kell terjednie az erős demokratikus intézményekre, a határozott polgári részvételre, valamint a különböző szinteken folytatott szociális és civil párbeszédre.

2.4. Az ukrajnai háború ismét felhívta a figyelmet arra, hogy az EU bővítése – mint geopolitikai szükségszerűség – stratégiai jelentőséggel bír. Alapvetően fontos, hogy a szomszédos országok igazodjanak a nemzetközi jogon, a multilateralizmuson és az ENSZ Alapokmányában foglalt elveken alapuló demokratikus, szabályokon alapuló globális és európai rendhez.

2.5. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot és más intézményeket, hogy azonosítsák és népszerűsítsék a korábbi és a jelenlegi tagjelölt országok bevált gyakorlatait, többek között az alábbiakat:

— hogyan támogatják konstruktívan a közszféra munkáltatói szervezetei és szakszervezetei a reformfolyamatokat és az intézményfejlesztést,

— hogyan mozdítja elő a civil társadalom és a közigazgatás közötti együttműködés az átláthatóságot, a korrupcióellenes erőfeszítéseket és a nyilvános elszámoltathatóságot,

— hogyan járulnak hozzá a szociális és civil párbeszéd mechanizmusai az alapvető jogok védelméhez és a demokratikus intézmények megerősítéséhez.

([1]) 87. sz. ILO-egyezmény: Egyezmény az egyesülési szabadságról és a szervezkedési jog védelméről.
([2]) 98. sz. ILO-egyezmény: Egyezmény a szervezkedési jog és a kollektív tárgyalási jog elveinek alkalmazásáról.
([3]) 144. sz. ILO-egyezmény: Egyezmény a háromoldalú konzultációról (nemzetközi munkaügyi normák).

2.6. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy foglalkozzon a civil társadalmi tér és a független média elfojtására irányuló nyilvánvaló kísérletekkel, és nagyobb hangsúllyal térjen ki ezekre a kérdésekre a bővítési stratégiában és az országjelentésekben. Jó volna, ha a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló jelentésekben valamennyi uniós tagjelölt és potenciális tagjelölt országot értékelnének.

3. **A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek támogatása**

3.1. Az EGSZB utal a jogállamiságról és a demokratikus értékekről szóló korábbi véleményeire, amelyekben hangsúlyozza a civil társadalom érdemi bevonásának fontosságát ([4]), és megerősíti, hogy a civil társadalmi szervezetek kulcsfontosságú szerepet töltenek be a demokráciában ([5]). Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a civil társadalom kulcsszerepet játszik az uniós jogállamisági jelentéstételi folyamat átláthatóságának és elszámoltathatóságának biztosításában, és sürgeti, hogy a demokratikus legitimitás és a pontosság fokozása érdekében a folyamat valamennyi szakaszába vonják be a civil társadalmat. Az EGSZB kiemeli, hogy a civil társadalom létfontosságú demokratikus szerepet tölt be a polgárok véleményének érvényre juttatásában és a jogok védelmében, és kéri, hogy a civil társadalom hatásának és rezilienciájának megerősítése érdekében az Unió – finanszírozás és biztosítékok formájában – fokozottan támogassa ezeket a szervezeteket és csökkentse a terheket.

3.2. Az EGSZB utal emellett a szociális párbeszédről, a civil párbeszédről és a részvételi demokráciáról, valamint a fiatalok szociális és civil párbeszédbe való bevonásáról ([6]) szóló korábbi véleményeire. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az állandó szociális párbeszéd fontos szerepet játszik a méltányos gazdaság- és szociálpolitikák kialakításában. Erősebb kollektív tárgyalást, érdemi háromoldalú szerepvállalást és a nemzeti szintű keretek támogatását szorgalmazza. Átlátható intézményesített részvételi és konzultációs struktúrákat kell létrehozni és működtetni. Szilárdabb uniós civilpárbeszéd-stratégiát szorgalmaz, amely a részvételi demokrácia megerősítése és az EUSZ 11. cikkének hatékony végrehajtása érdekében cselekvési tervet, éves eredménytáblát és polgári vitacsoportokat is magában foglal. Hangsúlyozza, hogy a fiataloknak érdemben részt kell venniük a szociális és civil párbeszédben, és inkluzív szakpolitikai döntéshozatalt, strukturális részvételt és a kiszolgáltatott helyzetű ifjúsági csoportok támogatását szorgalmazza. Az EGSZB azt is ismételten hangsúlyozza, hogy a civil és szociális párbeszédet átfogó jogszabályi keret révén be kell építeni a tagjelölt országok jogrendjébe.

3.3. A konzultatív vegyes bizottságok hatékony platformokat biztosítanak az egymástól való tanulás, a civil párbeszéd és a kísérleti együttműködés előmozdításához. Fontos szerepet játszanak az uniós csatlakozási tárgyalások nyomon követésében és az uniós szervekkel folytatott intézményi párbeszéd előmozdításában.

3.4. Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy fogadjanak el stratégiai és inkluzív megközelítést a jövőbeli bővítésekre vonatkozóan. A szabad és autonóm civil társadalom létfontosságú a demokrácia védelméhez, különösen ami az alapvető jogok és szabadságok megőrzését, valamint az egyre terjedő populizmus elleni küzdelmet illeti. A szervezett civil társadalom demokratikus eszközökkel a köz érdekében jár el, és áthidalhatja a kormányzati intézmények és az átlagpolgárok közötti szakadékot. Teret biztosít ahhoz, hogy az emberek hangot adjanak aggályaiknak, kiáll a jogaikért, és részt vesz az erőszakmentes polgári fellépésben. A közös értékek mentén szerveződő civil társadalom a különböző közösségek, köztük a legkiszolgáltatottabbak véleményét tükrözi.

3.5. Az EGSZB kéri, hogy hatékonyabban használják fel a meglévő uniós eszközöket, például az Előcsatlakozási Támogatási Eszközt (IPA III) a tagjelölt országok demokratikus szereplőinek támogatására. Gondolhatunk itt olyan mechanizmusokra is, mint például támogatások továbbosztása az összes terület és veszélyeztetett csoport elérésére.

([4]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság A jogállamiság helyzete az Európai Unióban című éves jelentéseinek értékelése (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C, C/2025/1184, 2025.3.21., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1184/oj).

([5]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom támogatása és finanszírozása az alapvető jogok, a jogállamiság és a demokrácia területén (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C, C/2023/861, 2023.12.8., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/861/oj).

([6]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra a szociális párbeszéd uniós erősítéséről (COM(2023) 38 final – 2023/0012 (NLE)); és a Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A szociális párbeszéd erősítése az Európai Unióban: a szociális párbeszéd teljes potenciáljának kihasználása a méltányos átállás kezelésében (COM(2023) 40 final) (HL C 228., 2023.6.29., 87. o.); Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil párbeszéd és a részvételi demokrácia erősítése az EU-ban: további lépések (feltáró vélemény a belga elnökség felkérésére) (HL C, C/2024/2481, 2024.4.23., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj); Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fiatalok részvétele a szociális és civil párbeszédben a mediterrán térségben (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C, C/2025/1189, 2025.3.21., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj); Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil és szociális párbeszéd intézményesítésének fontossága az uniós tagjelölt és partnerországokban (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C, C/2025/5152, 2025.10.28., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5152/oj).

3.6. Ez magában foglalja a – többek között közszférabeli – szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek célzott támogatását, valamint olyan kapacitásépítési programok kidolgozását, amelyek partnerség, párbeszéd és polgári szerepvállalás révén előmozdítják az egyetemes és az európai értékeket.

3.7. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a következő többéves pénzügyi keretben részesítsék előnyben az olyan platformok finanszírozását, amelyek elősegítik az uniós tagállamokban és a tagjelölt országokban működő szociális partnerek és civil társadalmi szervezetek közötti transznacionális együttműködést. Ezek a partnerségek segíthetik a tudáscserét, egymás támogatását és az európai értékek iránti közös elkötelezettséget. Jó példa erre a CIVINET Szlovénia–Horvátország–Délkelet-Európa fenntartható városi mobilitási hálózat ([7]).

4. **A közszolgáltatás mint a demokrácia és a bizalom alapja**

4.1. A tagjelölt országok közös demokratikus elvekhez és uniós értékekhez való igazodásának folyamata széles körű társadalmi szerepvállalást igényel. A közszféra munkáltatói és munkavállalói, akik szorosan együttműködnek a civil társadalommal, nem csupán végrehajtók, hanem a szakpolitikák alakításában, végrehajtásában, nyomon követésében és értékelésében részt vevő, az átalakulást elősegítő szereplők is. Aktív és strukturált részvételük biztosíthatja, hogy a demokratikus normák, az emberi jogok és a jogállamiság az intézmények és a mindennapi élet szerves részévé váljanak.

4.2. Ezzel összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy a jól működő és jogokon alapuló közszféra, amely elkötelezett és hozzáértő munkáltatókra és munkavállalókra épül, döntő fontosságú ezen értékek gyakorlati beágyazásához. Átlátható intézményesített részvételi és konzultációs struktúrákat kell létrehozni és működtetni.

4.3. Az átlátható, szakmai alapokon álló és elszámoltatható közszolgáltatások elengedhetetlenek a polgárok politikai és közigazgatási intézményekbe vetett bizalmának kialakításához és fenntartásához. A demokratikus élet kulcsfontosságú elemei – az igazságszolgáltatáshoz való jog, az egyenlő bánásmód, a szolgáltatásnyújtás – ezen intézményeken keresztül valósulnak meg és tapasztalja meg őket a lakosság.

4.4. A strukturált szociális párbeszéd révén a munkáltatói szervezetek és a szakszervezetek hozzájárulnak a tisztességes munkafeltételek, az inkluzív kormányzás, a munkavállalói jogok tiszteletben tartása és a jogállamiság előmozdításához. A közszolgáltatások alakításában és nyújtásában betöltött szerepük elősegíti az Európai Unió alapvető értékeinek elfogadásához vezető átmenetet.

4.5. Ugyanakkor a hatóságok és a civil társadalmi szervezetek közötti együttműködés elengedhetetlen a nyitottság, a polgári részvétel és az elszámoltathatóság biztosításához a kormányzásban. Aktívan támogatni és intézményesíteni kell a tagjelölt országokban ezt az együttműködést, amely a demokratikus reziliencia és a társadalmi kohézió előmozdításának állandó eszközeke.

4.6. Különös figyelmet kell fordítani a tagjelölt országok és az uniós tagállamok állami szektorai közötti együttműködésre, beleértve a közös projekteket, a képzést és a társaktól való tanulást, amelyek erősítik a demokratikus kapacitást és a közigazgatás szakmaiságát.

4.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az oktatási rendszerek a demokratikus reziliencia sarokkövei, valamint a jogállamiság, az alapvető jogok és az inkluzív polgárság előmozdításának kulcsfontosságú eszközei. A tanárok kulcsszerepet töltenek be ebben a folyamatban. Számos keleti szomszédos országban, különösen a posztszovjet hagyományokkal rendelkező országokban, az oktatók jelentős része még központosított, autoriter pedagógiai modelleket követő képzésben részesült. Ezek a rendszerek gyakran nem helyeztek hangsúlyt a kritikus gondolkodásra, a pluralizmusra vagy a demokratikus részvételre. Ennek fényében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a nemzeti hatóságokat, hogy mind a jelenlegi, mind a jövőbeli IPA-programokban biztosítsanak kiemelt prioritást a tanárok folyamatos szakmai fejlődésének, különös tekintettel az állampolgári ismeretek oktatására, a demokratikus értékekre és az emberi jogokra. Ez összhangban van az IPA-ról szóló rendelet ([8]) konkrét célkitűzéseivel, amelyek magukban foglalják a demokratikus kormányzás és az alapvető jogok tiszteletben tartásának előmozdítását, valamint az inkluzív oktatás és foglalkoztatás támogatását, különösen a fiatalok számára. Az EGSZB kéri, hogy e célkitűzések elérésére adott esetben használják fel az Erasmus+ programot és más releváns uniós programokat.

([7]) https://civinet-slohr.eu/hr/english/.

([8]) (EU) 2021/1529 rendelet az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA III) létrehozásáról.

4.8. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá a nem formális oktatás fontosságát, amely a készségek fejlesztése, a demokratikus értékek előmozdítása és a polgári részvétel fokozása révén képessé teszi a polgárokat, a civil társadalmat és a közintézményeket az aktív szerepvállalásra. Előmozdítja az inkluzív párbeszédet, erősíti a társadalmi kohéziót, és támogatja az átlátható kormányzást, melyek az uniós csatlakozási folyamat kulcsfontosságú pillérei.

4.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy meg kell őrizni és elő kell mozdítani a tanárok szakmai autonómiáját, beleértve ebbe a pedagógiai szabadságot és az intézményi függetlenséget is. Az autonómia előfeltétele annak, hogy a tanárok előmozdíthassák a nyílt párbeszédet, a kritikai gondolkodást és a jogokkal kapcsolatos tudatosságot az iskolában. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy aktívan támogassa azokat a reformokat, amelyek garantálják a tudományos élet szabadságát és a szakmai autonómiát, védik az oktatókat a megtorlásoktól, és biztosítják az oktatási szakemberek érdemi bevonását az oktatáspolitikák kidolgozásába. A tanárok szakmai autonómiája elengedhetetlen a demokratikus kultúra és az intézményi bizalom megalapozásához.

Brüsszel, 2025. október 23.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Séamus BOLAND